

i själva gudsiden som är omistligt för att på ett adekvat sätt kunna tala om kärlekens och hela existensens djupaste innebörd?

Till sist några saker som inte påverkar bokens övergripande argumentation. I samband med att Nordenfelt diskuterar en evolutionär teori om altruistiskt beteende framhålls att vi i förlängningen "delar en gen-pool med de flesta människor" (s. 55) – men vilka människor (undrar man då) delar vi *inte* en gen-pool med? I en närbesläktad diskussion menar författaren att "kraftfull kritik" kan riktas mot Darwins evolutionsteori: "Det finns svårförklarade hopp i utvecklingen. [...] Hur kom den första fågeln till? Steget från en landkrabba till en helt flygfärdig organism verkar vara mycket stort. Detta gäckar idén om utvecklingen i mycket små steg" (s. 64–65). Jag tänker att Nordenfelt egentligen inte har för avsikt att ifrågasätta evolutionsläran, så detta rör sig nog bara om olyckliga formuleringar.

På ett annat ställe, i samband med en kristologisk diskussion, skriver Nordenfelt i förbigående att Jesus anses vara "en stor profet bland både judar och muslimer" (s. 76), men det är förstas bara bland de senare av dessa två grupper som han i allmänhet anses vara en stor profet. Slutligen, i ett hypotetiskt resonemang om D. Z. Phillips språkspelsteori, tar författaren upp "Gamla testamentets uppfattning att jorden endast är sextusen år gammal" (s. 111). Jag vet ingen akademiskt verksam GT-exeget som skulle hålla med om att detta faktiskt är "Gamla testamentets uppfattning".

Martin Lembke

Litteratur

Robinson, John. 1963. *Honest to God*. London: SCM Press.

Sprigge, Timothy. 2006. *The God of Metaphysics* Oxford: Oxford University Press.

Novum Organum

Francis Bacon. Översättning Pär Svensson

Fri Tanke 2021. 272 s. ISBN 978-91-8858-991-0

Fri Tanke förlag har i en serie kallad "vetenskapliga klassiker" givit ut Francis Bacons *Novum Organum*, i översättning av Pär Svensson. Inför detta faktum inställer sig genast en fråga för varje samvetsgrann läsare av *Filosofisk tidskrift*: Ska jag läsa denna bok? Svar: Självklart! Är det inte varje förnuftig människas främsta plikt att använda den tid som blir över till att förkovra sig i det mänskliga tänkandets logik och his-

toria? Pär Svensson översättning gör ett gott intryck och Bacon är en fantastisk stilist och hans tankar är guld. Här måste jag dock inflika en liten varning: Vem är jag att bedöma detta? Sanningen är att mina kunskaper i latin inte är tillräckliga för att göra en ordentlig granskning av översättningen. Det får andra göra. Men jag kan ämnet hyfsat. Så läs denna bok! Det är definitivt bättre att läsa boken än att inte läsa den. Och vem vill väl inte läsa denna ”nya” uppföljare till Aristoteles *Organon* (av vilket *Första analytiken* finns förnämligt översatt och kommenterad av Per-Erik Malmnäs, Thales 2019).

Är nu allt väl med denna utgåva? Nej, tyvärr finns en hel del att klaga på.

En noggrann läsare vill kanske veta vilken text som har legat till grund för översättningen. Är det London-, Amsterdam- eller Parisutgåvan? Har hänsyn tagits till Bacons eget A- och B-manuskript? Är texten med eller utan censurmyndighetens ändringar? Svar: Läsaren kan vara lugn. Det finns endast en förstautgåva av denna bok (1620) att utgå från i ett seriöst arbete. Så brukar det sällan vara. Men just detta vill kanske läsaren få veta. Det hör till den elementära varudeklarationen vid översättning och utgivning av klassiska verk.

Det hör också till att åtminstone ett fåtal ord sägs av översättaren om arbetets utgångspunkter och ambitionsnivå. I detta fall är det uppenbart inte fråga om att förlaget haft ambitionen att skapa ett lärt arbete som vänder sig till de närmast sörjande, utan i förlagets anda vänder man sig till en bredare allmänhet. (Och det gillar jag. Mer Bacon till folket!) Icke desto mindre vill man veta vad man har i händerna.

Men just på denna på punkt, allmänbildningens, saknas också en hel del. Det finns ingen orientering om verkets plats i vetenskapsfilosofins historia. Det finns ett entusiastiskt förord av en medlem i Kungliga Vetenskapsakademien (märk väl: klass X!). Men Folke Tersman är inte expert på just detta, om än han är ypperlig på andra områden. Efter huvudtexten finns en odaterad, rent biografisk, text om drygt 5 sidor av litteraturvetaren Daniel Helsing. Alltså: inget om logiken eller tankens instrument, om den kritiska vetenskapsteorin och dess plats i den samtida vetenskapsteoretiska diskussionen. (Bacon var samtida med Kepler och Galileo och bör ha påverkat Descartes, Hobbes, Boyle, Locke och Newton! Hume var säkert en av Bacons efterföljare, och Reid beklagade under andra hälften av 1700-talet att Bacon tycktes bortglömd, medan alla i stället hyllade Newton; i själva verket, menade Reid, är Newtons fysik en framgångsrik tillämpning av de bästa idéerna hos Bacon. En i Sverige verksam skotsk filosof menade en gång i

samtal med mig att det antagligen inte finns något alls i John Stuart Mills *A System of Logic* [1843] som inte redan finns hos Bacon. Popper polemiserade mot Bacon [falsifikation mot konfirmation], men hade antagligen fel: ibland tycks de lika som bär när man skrapar på ytan. Och så vidare.)

Vetenskapsakademien har bokstavligen satt sin stämpel på denna utgåva och serie – på framsidan syns den. Men det är ju fel akademi! Vet man inte på Fri Tanke att det finns andra vetenskapliga akademier där nära nog alla ledamöter väl känner till hur man hanterar klassiska texter med sakkunskap och akribi? (Tips: Vitterhetsakademien.)

För dem som gillar heta debatter kan man i *Göteborgs-Posten* finna ett kort intensivt utbyte mellan Moa Ekbom och översättaren Pär Svensson, där den förra väljer ordet "haveri" för denna översättning och utgåva, och den senare försvarar sig. (En annan sak: i sitt svar säger Svensson att översättningen har fackgranskats, och det är ju bra, för att inte säga en självklarhet, att så sker. Men det framgår inte av utgåvan att den är fackgranskad och av vem.)

Trots de brister jag har funnit tycker jag inte att Ekboms ord "haveri" är en särskilt träffsäker karaktäristik. Den träffar inte, för den skjuter över målet: avsikten var aldrig att utge ett lärt arbete med textkritisk apparat och hundratals textkommentarer som vänder sig till experterna. Nej, syftet var ädlare än så: allmänbildning. För vad vi har här är en läs- värd och mycket inflytelserik text som alla borde få möjlighet att läsa. Så läs den!

Robert Callergård

*Oumbärliga samtal: Humaniora och samhällsvetenskap
i svensk offentlig debatt*

Red. Johannes Heuman, Jenni Sandström och Sten Widmalm
Daidalos 2020. 217 s. ISBN 978-91-7173-604-8

Det senaste årtiondet har frågor som rör demokratins överlevnad fått plötslig, närmast skrämmande, aktualitet. Ett av de främsta orostecken rör hastigheten med vilken förutsättningarna för konstruktiva samtal i offentligheten eroderar. Eftersom åsikts- och informationsutbyte är en så viktig komponent i alla demokratier är frågan om hur vi värderar, hanterar och förmedlar kunskap så viktig – och kanske viktigare än någonsin. Till en del kan den nu pågående balkaniseringen, som